Що таке казка? Історія, розказана вам у дитинстві. Духовна спадщина, залишена нам предками. А ще – спосіб осягнення таємниць старовини, банк життєвих ситуацій і криниця життєвої мудрості.

Психологи виявили, що казка має лікувальну дію, і розробили новий метод психотерапії – казкотерапію.

Казкотерапія є досить давнім психолого-педагогічним методом. Знання про світ, філософію життя споконвіків передавалися з вуст у вуста, а також записувалися; кожне покоління перечитувало і засвоювало їх.
Сьогодні під терміном "казкотерапія" розуміється спосіб передачі знань про духовне виховання і соціальну реалізацію людини. Саме тому казкотерапію називають системою виховання, співзвучною духовній природі людини .
Казкотерапія дозволяє здобути відчуття психологічної захищеності в повсякденному світі, дає можливість програти основні життєві ситуації в «захищеному режимі» – посередництвом казок. Даний вид терапії дозволяє глибше розібратися у собі, активізувати внутрішні ресурси людини.

Казка – це творчість, доступна кожній людині.

Важливим фактом є той, що деякі казки мають терепевтичий ефект і для дітей і для дорослих: читаючи казку, роздумуючи про неї, людина на несвідомо-символічному рівні «запускає» власні творчі процеси.

Цінною рисою казок є те, що в їх ході відбувається певна трансформація – слабкий герой перетворюється в сильного, недосвідчений в мудрого, лякливий у сміливого тощо. Таким чином казка чудово сприяє розвитку дитини. Дитина з певного віку асоціює себе з головним героєм і в своїй уяві подорожує, бореться з чудовиськами, перемагає зло, перемагає страхи та ін., тобто «проживає» казку.

Групове застосування казкотерапії дає можливість «проживати» казку у вигляді гри чи вистави, що сприяє не лише психічному, а й фізичному оздоровленню дитини. Це ми найкраще спостерігаємо в роботі гуртка «Лялька і книга»: діти з задоволенням вчать сценарій постановки, підбирають героїв-ляльок, а на дозвіллі експромтом розігрують власні видумані історії для своїх героїв, які, за спостереженням колег-бібліотекарів дуже близькі з життєвими. Чи не таким чином діти знімають стрес, душевний біль, а можливо втілюють в життя свої задуми? Питання досить риторичне, зважаючи на те, як часто ми,батьки, зупиняємо свою робочу метушню задля відповіді на дитяче питання чи просто щоб обійняти та наділити посмішкою сина, дочку...

Дуже часто нас запитують, які казки читати дівчаткам, а які – хлопчикам. Звичайно, і дівчаткам, і хлопчикам потрібно читати найрізноманітніші казки. Оголосити певні казки «чоловічими» і не читати їх дівчаткам, чи навпаки, було б дивно.
У тендерному (статевому) відношенні всі казки, міфи, легенди, притчі можна умовно розділити на три групи:
- «чоловічі»: головний герой – чоловічий персонаж (до таких казок можна віднести всі

міфи й легенди про героїв, а також казки, головні герої яких належать до чоловічої статі);
- «жіночі»: головна героїня (або героїні) – персонаж жіночої статі;
- «змішані»: є два головних герої обох статей.
Сюжет «чоловічих» і «жіночих» казок побудований таким чином, щоб герой (або героїня) самостійно розібралися з виникаючими труднощами й винесли певний урок для себе. Сюжет же «змішаних» казок, у яких діють антропоморфні герої, обов'язково завершується возз'єднанням героя й героїні, весіллям. Тобто «чоловічі» казки відображають чоловічі стратегії поведінки, ставлення до життя, уроки, а «жіночі» – відповідно, жіночі. «Змішані» ж казки оповідають про взаємини й взаємовплив мужності й жіночності і їхній гармонізації.

Давним-давно наші мудрі предки розділяли методи виховання дівчаток і хлопчиків. У хлопчиків розвивали мужність, а в дівчат – жіночність. Найбільш популярними «жіночими» казками є «Червона Шапочка», «Маша й Ведмідь», «Крихітка-Хаврошечка», «Попелюшка» (але не в сучасній інтерпретації), і т.п. Якщо в «чоловічих» казках не завжди присутні жіночі образи, то в усіх «жіночих» казках обов'язково є чоловічий персонаж. Героїні доводиться або будувати з ним стосунки, вступаючи в боротьбу («Червона Шапочка», «Маша й Ведмідь»), або вона готує себе до щасливого шлюбу («Крихітка-Хаврошечка», «Морозко», «Попелюшка»). Мрії, дії жіночих героїнь обов'язково звернені до чоловіка (за винятком, мабуть, міфологічних амазонок). Це не дивно. Принципи Любові, продовження роду, основні для жінки, не можуть бути реалізовані без участі чоловіка. Фактично всі «жіночі» казки допомагають дівчинці осягнути зміст жіночності й таємницю, варіації взаємин із чоловіком.

У такої казкотерапії виявилося безліч плюсів:

- розвиває фантазію мами;
- розвиває фантазію і мову дитини;
- добре застосовувати, коли очі втомилися (наприклад, після роботи), коли читати зовсім нічого не хочеться;
- можна сміливо варіювати довжину казки в залежності від кількості часу і сил;
- якщо придумати яку-небудь смішну казку, то спільний регіт чудово знімає напругу, засинаєш з посмішкою;
- подібне спільне проведення часу чудово зближує всіх, хто бере участь в цьому процесі;
- дитина усвідомлює, що казка - це не щось придумане в одній формі раз і назавжди, а вона «жива», все в казці можна поміняти, як того забажає автор. Треба тільки підключити свою фантазію.

Впевнена, що багато батьків, усвідомлюючи і відчуваючи проблеми своєї дитини (!), деколи інтуїтивно самі знаходять шляхи їх вирішення (але однозначно лише за умови наявності бажання їх знайти), без звернення до психологів та інших фахівців.

Казкотерапія – давно випробуваний та схвалений як у світі, так і в Україні метод психотерапії. Але розповсюджується він досить повільно. Можливо тому, що ми ще

далекі від усвідомлення важливості психологічного здоров'я дитини, можливо ми, дорослі, повністю переключились на вирішення щоденних побутових проблем, виправдовуючи себе тим, що матеріальне благополуччя важливіше.

А чи так це насправді?

Якщо звернутись до нашого навколишнього світу, згадати приклади, з якими нам доводиться стикатись: діти з умовно благополучних сімей, які пристойно вдягнуті, напевне неголодні, знаємо, що їх батьки мають всі необхідні матеріальні побутові умови, а діти попри все замкнуті, можуть не привітатись при зустрічі, а мовний лексикон досить часто далекий від високої моралі, а то й нецензурний.

Знову ж, якщо повернутись до практики, варто згадати випадок: до Дня Матері бібліотека для дітей оголосила «live-вітання» для матусь: на ватмані кожен відвідувач міг залишити малюнок-вітання чи побажання. Бібліотекарів шокувало одне з них: малюнок чорним фломастером у вигляді чи то жмутку колючок ,чи то їжака з текстом: «хочу побажати мамі, щоб вона мене любила». Однозначно цій дитині потрібна батьківська увага, психолог (неофіційно: мати цієї дитини любить заглянути в чарку – авт.). Погодьмося, що цей випадок непоодинокий, дітей, обділених батьківським піклуванням багато.

До речі, а Вашій дитині вистачає материнського та батьківського тепла?

Давайте також поглянемо на статистику нашого вдаваного благополуччя.
За даними районного центру «Соціальна служба молоді» станом на 1.01.2010 р. у Володимирецькому районі нараховується 407 дітей-інвалідів різних медичних профілів. З них 103 – неврологічні хвороби, 60 – психіатричні, 63 – дитяча консультація, 50 – травматологія, 44 – хвороби зору. Хіба для цих дітей слово «інвалід» не є психологічною травмою?

За даними служби у справах дітей РДА в районі на обліку перебуває 64 дитини – позбавлених батьківського піклування, 34 дитини-сироти, 71 неблагополучна сім'я.

За даними того ж районного центру «Соціальних служб для сім'ї , дітей та молоді» – 90 сімей, які опинились в складних життєвих обставинах.

То, як профілактику зростання цієї статистики давайте додамо графу «діти, обділені батьківським піклуванням»!
Моторошно читати? Але ці дані варто пам'ятати повсякчас, розуміючи, що колись в потрібну і важку для дитячої свідомості хвилину від неї відвернулись, її не підтримали, не зрозуміли дорослі.

За результатами моніторингу читацької активності серед школярів-користувачів публічно-шкільних бібліотек району діти з неблагополучних та умовно неблагополучних (тих, які не перебувають на обліку, але умови побуту та поведінки підлягають під статус неблагополучних) сімей найменше читають або й не читають взагалі художніх творів,не

відвідують бібліотеку. Увага батьків до психологічного стану дітей в цих сім'ях мінімальна або відсутня, подекуди мають місце фізичні наруги над дітьми. Чи й варто вести мову про те, що в цих сім'ях перед сном дитині читають казку?
Ніби ніхто не зацікавлений в зростанні цієї статистики, але поряд з нами існує завуальований світ болю, відчуття моральної та фізичної неповноцінності, суспільної байдужості, створений природою та людьми.

Тож прочитайте,тату, прочитайте,мамо ще раз ці рядочки, а потім забудьте на годинку про буденне життя, сядьте зі своїми дітками з книжкою казок і полиньте в фантастичний світ позитиву для того, щоб вийти з нього справді люблячими татом, мамою, чоловіком, дружиною...Людиною!

Бажаю напередодні новорічних та Різдвяних свят жити в мирі з навколишніми та собою, і, можливо, щоб інколи дійсність ставала казкою, а казка – дійсністю. І щоб у ваших буденних турботах завжди залишалось місце для дива і посмішки.

Людмила Босик, заступник директора Володимирецької ЦСПШБ по роботі з дітьми (пі дготовлено з використанням інтернет-джерел,

опубліковано в газеті "Володимирецький вісник" 23.12.2010р.)